

Kolokvij. Stanje, problemi i perspektive istraživanja u oblasti povijesti društvene misli u Bosni i Hercegovini. Akademija nauka BiH, Sarajevo 7. travnja 1989.

Ovaj skup koji je organizirao Odbor za filozofiju ANUBiH imao je vrlo ambicioznu, no isto tako i prijeko potrebnu zadaću ustanovljavanja stanja istraživanja cjelokupne duhovne baštine, naime teologije, filozofije, prava, socijalne i političke misli kao i mističkih i estetičkih promišljanja u okviru različitih tradicija na tlu BiH.

Međutim namjera organizatora skupa imala je i pragmatički smisao, naime potaknuti i osmisliti početak sustavnog institucionalnog istraživanja te bogate i raznolike tradicije.

Glavni i uvodni referat pod naslovom »Znanstveno-metodološki, organizacijsko-kadrovski i vrijednosni problemi istraživanja u oblasti povijesti filozofske, teološke, pravne, etičke, estetske i političke misli naroda BiH« podnio je Muhamed Filipović. On je kao prvo ukazao na niz teorijsko-metodoloških prijepora i teškoća u proučavanju nacionalne duhovne baštine, posebice jedne polikulture sredine kao što je to BiH. Dakako, svijest o izučavanju nacionalne duhovne baštine već je dugo bila prisutna, počevši od kronika Filipa Lastrića Očevca »Epitome vetustatum provinciale Bosniensis« iz 1765, da bi se u 19. i 20. stoljeću razvila do izričitog i aktivnog odnosa spram vlastite duhovne prošlosti. To je osobito vidljivo u radovima M. Batinića, B. Bonića, F. Matkovića dok je vrhunac te tradicije dosegnut u radovima J. Jelinića o povijesti duhovnog i kulturnog rada franjevaca u kulturi BiH.

U 19. stoljeću isto tako dolazi do buđenja interesa za duhovno-kulturno nasljeđe i ulogu pravoslavne crkve i to u radovima J. Pamučina, N. Dučića i mitropolita S. Kosanovića.

Iako prvi pokušaji poimanja muslimanske tradicije sežu u početke 17. stoljeća njome se intenzivnije počinje baviti isti tako u 19. stoljeću, a o tome svjedoče napori Mehmedbega Kapetanovića Ljubušaka, Ibrahimbega Bašagića i dr., dok se za prvi znanstveni pokušaj shvaćanje te tradicije smatra djelo »Muslimani Bosanci i Hercegovci u islamskoj književnosti« Safetbega Bašagića Redžepašića. U posljednje vrijeme proučava se i najnoviji razvoj filozofijsko-sociološke misli između dva rata, pa već postoje radovi o V. Masleši, S. Krupiću, O. Prici, M. Šnajderu, B. Bujiću, S. Tomiću i dr.

Svi ti radovi pokazuju postojanje temeljnih preduvjeta za početak sustavnog znanstvenog izučavanja duhovne i kulturne tradicije BiH.

U nizu koreferata i saopćenja dati su pregledi stanja istraživanja svih bitnih vidova duhovnog života. Najveći broj priloga bavi se zasigurno jednim od najosebujnijih vidova bosansko-hercegovačke tradicije, naime pitanjima podrijetla, značenja i uloge bosanskih krstjana. To su bili prilozi D. Dragojlovića o stanju i problemima istraživanja Crkve bosanskih krstjana, Đ. Baslera o kulturnom stanju u Bosni 13. stoljeća i F. Šanjeka o problemima metode istraživanja, porijekla izvora i njihovog tumačenja u povezanosti istih ili sličnih pojava na Balkanu i u Evropi u proučavanju Crkve bosanskih krstjana. Saopćenja fra I. Gavrana o dosadašnjim istraživanjima duhovnog rada bosanskih franjevaca i V. Premca o problemu istraživanja latinizma u BiH problematizirali su izvanredno značenje filozofijskog i duhovnog rada bosanskih franjevaca. B. Nilević govorio je o duhovnom stanju i pogledima srpske pravoslavne crkve u BiH u osmansko-turskom vremenu,

a I. Kasumović o stanju i perspektivama izučavanja filozofske misli na orijentalnim jezicima kod nas, E. Werber prikazao je istraživanje misli Židova u BiH, H. Sušić je govorio o usporednom proučavanju naše i evropske srednovjekovne misli, E. Karčić dao je pregled teološke misli na orijentalnim jezicima i njenog proučavanja u BiH. A. Ljubović je pak izvijestio o izučavanju logičkih spisa naših autora na orijentalnim jezicima, a M. Mrahorović o mističkoj misli na orijentalnim jezicima u BiH, i Dž. Čehajić o derviškim redovima u BiH. O proučavanju i publiciranju dijelova moderne misli u BiH govorio je A. Tanović, dok je R. Muminović dao pregled izučavanja marksističke misli u BiH. F. Zenko govorio je o filozofijsko-metodologijskom utemeljenju izučavanja hrvatske filozofijske baštine, dok je G. Gretić predložio organizacijsku shemu znanstvenoistraživačkog rada na proučavanju hrvatske filozofijske baštine.

Ovaj je kolokvij bio van dvojbe izvanredno koristan i poučan, dao je zoran prikaz širine, raznolikosti i osobene vrijednosti duhovne tradicije BiH. Stoga se kolegama u BiH samo može poželjeti puno uspjeha u stvaranju neophodnih znanstvenoorganizacijskih uvjeta koji bi omogućili puni razmah znanstvenog rada na proučavanju duhovne i kulturne baštine BiH.

GORAN GRETIĆ